

Šest nejčastějších chyb ve stanovování priorit při ochraně přírody

Zdroje na ochranu přírody jsou omezené a nestačí na řešení všech environmentálních problémů. Z toho důvodu je pro plánování aktivit (jako jsou vyhlášení chráněného území, ochrana určitých druhů apod.) nutné určit priority. Upřednostňování se stalo jedním ze základních pilířů ochranné vědy.

Stejně jako v jiných oblastech, i v ochraně přírody je upřednostňování založeno na vědních disciplínách zabývajících se rozhodovacími procesy. Cílem je zajistit, aby bylo prováděno co nejobjektivněji a nejvědeckěji.

Autoři článku vytvořili přehled nejčastějších chyb, se kterými se při stanovování priorit setkáváme:

Chyba 1: Chybí povědomí o tom, že ochranné plány (např. plány péče) jsou také upřednostňovány. Pokud daný dokument či analýza slouží v konečném efektu k rozhodování o přerozdělení zdrojů, jedná se o upřednostnění. Je samozřejmě nutné rozpoznat, co tyto zdroje jsou, a jakým způsobem tento dokument přerozdělení zdrojů ovlivňuje.

Chyba 2: Snaha vyřešit špatně definovaný problém.

Špatně definované problémy jsou často dané tím, že v ochraně přírody nejsou stanoveny cíle. To bývá způsobeno i tím, že lidé, kteří provádějí plánování v ochraně přírody, nejsou ti samí, kteří přerozdělují peníze, nebo zaměřením organizací.

Chyba 3: Neupřednostňují se aktivity.

Dokumenty většinou obsahují upřednostněné druhy, stanoviště nebo území, ale chybí upřednostnění aktivit. Přitom právě aktivity spotřebovávají zdroje.

Chyba 4: Nahodilost.

Určování priorit často probíhá na základě různě kvalitních dat o mnoha proměnných. Ti, kdo upřednostňování provádějí, si stanovují své vlastní škály, kterými tyto proměnné vyhodnocují. V tomto procesu hraje významnou roli nahodilost, škály neodpovídají podkladovým datům.

Chyba 5: Skrytě hodnotová rozhodování.

Pro vyhodnocení proměnných jsou stanovována pravidla a tabulky s přehledy kritérií. Tyto pomocné nástroje jsou ovlivňovány hodnotami, názory, předpoklady, předpojatostmi apod., avšak tyto vlivy nejsou otevřeně deklarovány.

Chyba 6: Nejsou uváděna rizika

Téměř u všech ochranných aktivit existuje riziko selhání. Důvodem je za prvé to, že toto riziko je často vědomě zatajováno (aby tím nebyly navrhované aktivity zpochybňovány) a za druhé to, že pro většinu lidí je obtížné racionálně zahrnout riziko do svých úsudků.

Využitelné výstupy:

Upřednostňování je velmi potřebný nástroj, který usnadňuje při ochraně přírody efektivní přerozdělování zdrojů pro dosažení cílů. Výše uvedené chyby však mohou důvěryhodnost tohoto procesu zpochybnit. Autoři doporučují otevřeně deklarovat, že názorové a hodnotící úsudky jsou součástí rozhodování o upřednostňování, ale že jsou jasně odlišeny od vědeckých podkladů a důkazů.

Je třeba se zaměřit na upřednostňování aktivit, nikoliv druhů, stanovišť či lokalit a jasně formulovat cíle a problémy. Rizika by měla být uváděna, např. vyjádřením pravděpodobnosti úspěchu jednotlivé aktivity.

Zdroj: Game E.T., Kareiva P., Possingham H.P. 2013: Six Common Mistakes in Conservation Priority Setting. *Conservation Biology* 27: 480-485.

Zadal: Lenka Vokasová

URL zdroje: <https://forumochranyprirody.cz/sest-nejcastejsich-chyb-ve-stanovovani-priorit-pri-ochrane-prirody>